

LA DISSIDÈNCIA INTEL·LECTUAL, EN EL SENTIT MÉS NOBLE DEL TERME, HA DESAPAREGUT

La funcionarització dels intel·lectuals

L'ascens dels intel·lectuals al poder és un fet. Avui en pul·lulen més per metre quadrat que en tota la història dels nostres avantpassats. L'anunci que l'escriptor Mario Vargas

Llosa es presentarà finalment com a candidat a la presidència del Perú, i l'accés al Ministeri de Cultura d'un intel·lectual com Jorge Semprún, en són un bon exemple.

Manel Caballero/X. R. Trigo

Des de sempre, les relacions entre el món de la política i el món de la literatura han estat un dels trets més característics de la inevitable interrelació entre dues vessants presents sovint en polítics i escriptors: d'una banda, els polítics, aspiren —i idealment?— a construir un món sense problemes, ben estructurat, pròsper; de l'altra, els escriptors també aspiren, cercant la perfecció estructural d'una novel·la, a l'expressió que puga marcar tota una època. Uns i altres volen crear, amb la seua perícia i amb els seus esforços, el cos perfecte on es puguin enquadrar les pròpies idees. Això sí, els escriptors amb personatges imaginaris i els polítics amb personatges ben reals; és, doncs, quan s'encreuen que comença l'aventura. ¿Pretenen els novel·listes, fer del món una novel·la o, per contra, són els polítics els que donen sovint els arguments més aprofitables per als creadors? El tema, com podem veure, és enrevessat.

El poder de l'intel·lectual

Fa cosa d'un any es va publicar al *Diari de Barcelona* un article de Joan Ferraté, «Sobre el poder intel·lectual a Espanya». La qualitat de l'obra de Ferraté no és discutible i es fàcil aduir que els seus articles tenen una virtut especialment escassa avui: hi diu el que realment pensa. A més, en una qüestió com la que ara ens ocupa, tan suada, tan apta per a l'exercici de l'academicisme, és més difícil encara poder escriure quatre frases seguides que desperten l'interès d'un lector espavilat i no es queden només a l'abast dels perversos habituals.

Els perversos habituals són, és clar, els mateixos «escriptors i savis espanyols, que es queixen de vegades del poc cas que els fa la societat», tal com encapçalava Ferraté l'article. El problema és que parlar de savis fa arrufar el nas. No està gens clar què hi pot haver sota la denominació, que no siguin savis a l'estil d'Ortner i Serner, personatges d'una novel·la de Jünger. Però deixant de banda això, el que s'entén pitjor és la raó de la queixa d'aquests escriptors, o com a alguns encara els agrada d'anomenar, savis.

Però això no ens ho transmet únicament Ferraté, sinó que és una queixa habitual, un lament que tots hem sentit des que érem menuts i ens l'explicitaven a l'escola, i que l'any 1988

Hivern

NOVETATS en LLIBRES

<p>edicions 62 s/a</p> <p>QUE ENS ENYORES, CHARLIE BROWN?</p> <p>Charles M. Schulz Còmics, 42. 88 pàgines.</p> <p>¿Per què no et regales un Charlie Brown aquestes festes?</p>	<p> Editorial Laia</p> <p>L'AMANT SENSE DOMICILI FIX</p> <p>Carlo Fruttero i Franco Lucentini Col·lecció El Mirall i El Temps.</p> <p>Un dels millors exemples de suspens i d'intriga de qualitat.</p>
<p>Edicions BROMERA</p> <p>LA TERRA PROMESA</p> <p>Pere Bessó Col·lecció bromera poesia, 3.</p>	<p>EDITORIAL EMPÚRIES</p> <p>UNA NIT AL CINEMA</p> <p>Robert Coover Col·lecció Narrativa, 5.</p> <p>Per primera vegada en català un dels grans escriptors americans d'ara.</p>
<p> GREGAL LLIBRES consorci d'editors valencians s.a.</p> <p>EL NOU PINOTXO</p> <p>Christine Nöstlinger Col·lecció Gregal Llibres.</p> <p>El nou Pinotxo, adaptat al món i als comportaments d'avui, recrea el famós personatge, que ja ha fet cent anys. Il·lustrat a tot color per Nikolaus Heidelbach</p>	<p>La Galera LA GALERA, S. A., EDITORIAL</p> <p>LES ALES ROGES</p> <p>Miquel Rayó i Ferrer Col·lecció Els Grumets de la Galera. Premi Josep-M. Folch i Torres, 1987. Presentació: Xavier Pastor, president de Greenpeace, Espanya. Il·lustracions d'Ismael Balanyà.</p>
<p> EDITORIAL TRES I QUATRE</p> <p>UNA TERRA ALLÀ AL PONENT</p> <p>Eduard Mira Col·lecció La Unitat, 128.</p> <p>Una crònica sentimental d'una arquitectura i d'una cultura, la del País Valencià, entesa com a metàfora d'un món possible.</p>	<p> curial</p> <p>CALAIX DE SASTRE (Volum III: 1795-1797)</p> <p>Rafel d'Amat i de Cortada, Baró de Maldà Selecció i edició a cura de Ramon Boixareu Biblioteca Torres Amat (nova etapa), 6.</p>
<p> Edicions Proa</p> <p>LLIBRES PROFÈTICS DE LAMBETH, I</p> <p>William Blake Els Llibres de l'Óssa menor, 147. Trad. i pròleg de Miquel Desclot 96 pàgs. 900 ptes.</p>	<p> L'ESCUR EDITORIAL</p> <p>VALÈNCIA, VALÈNCIA!</p> <p>Ramon Macià Narrativa, 2. 186 pàgs.</p> <p>La novel·la dels colonitzadors de les terres valencianes de fa 750 anys, i dels actuals descendents.</p>

sentim amb tanta força com el primer dia. A l'estat espanyol, aquest plor fa una eternitat que dura, però almenys avui és possible que no s'aguante ni com a joc literari. Si parlem més pròpiament de Països Catalans, el plor potser té encara menys sentit.

A nivell estatal hi ha una sèrie de novetats en l'última dècada a les quals convindria prestar atenció. Segurament la més important és l'ascens —l'ascens al poder— d'una nova

Jorge Semprún.

classe social. Les estructures socials es renoven amb el temps i, per tant, ací no tenen cabuda consideracions de legitimitat. L'ascens citat ve avalat i protegit per l'estructura política de l'estat, i en conseqüència és inevitable. És des d'aquesta estructura, des del mateix estat i de tots els grups socials que se'n serveixen, que l'escriptor i l'intel·lectual (i aquesta és una altra parauleta que Déu n'hi do) han començat a introduir-se on no havien estat mai, a banda de comptades excepcions i potser amb Catalunya com a cas particular.

A això no podem respondre tan fàcilment amb allò de «juga qui vol jugar». Hi ha més coses ací a més de les decisions personals i les cartes del prestigi i dels diners. No podem fer

judicis de valor sense més peces del trencaclosques, de la mateixa manera que no podem assegurar que l'obra literària, per exemple, es ressentia del contacte o de l'homologació amb el poder polític i econòmic. Això és probable, però no és del tot segur; els consells de Proust i del senyor de Balzac ens serien molt útils.

Els intel·lectuals, ¿menyspreats?

Diuen que dels intel·lectuals i dels escriptors, ningú no en fa cas. Potser és veritat que la societat espanyola no vol científics ni savis ni concedesca a penes cap atenció als escriptors, com diu més o menys Ferraté, però, en principi, això de *societat espanyola*, no sona massa bé; és una abstracció que no ens és útil, per totes les societats que componen l'estat, ben diferents, i perquè no podem posar al mateix sac el xicot que estudia al col·legi Alemany i el xicot que demà contractaran d'acord amb el pla d'ocupació juvenil i a Déu gràcies. No és el mateix el botiguer de la cantonada que un funcionari del nivell vint-i-quatre, ni la senyora que llig *EL TEMPS* té res a veure amb el senyor que llig *Pronto*. No sembla que siguin la mateixa cosa, i potser no parlen ni el mateix idioma. Així, doncs, millor si ho deixem córrer, això de la *societat espanyola*, per a sempre.

Si mirem al nostre voltant, els diaris, la televisió, la ràdio, si parlem amb la gent tots els dies, no ens podrem traure de damunt la sensació que avui pul·lulen més intel·lectuals, savis, escriptors i comunicadors per metre quadrat que en tota la història dels nostres avantpassats. No obstant l'encara pobra llibertat d'expressió —perquè hi ha massa coses intocables, mitjans de comunicació impermeables, censures menyspreables i autocensures abominables—, els escriptors, savis i intel·lectuals tenen programes radiofònics, presenten programes a les televisions dia sí dia no i hi inviten els seus amics. També tenen columnes i fan articles llargs i profunds en diaris de tirada formidable —segons els paràmetres de l'estat—. Tant fa que la ràdio siga de l'associació catòlica o no, que el diari siga de Madrid, Barcelona, de Bilbao o de València, que la televisió siga d'ací o d'allí. ¡Tants i tants hi juguen! ¡Van de cap! ¡Els encanta! ¿No és això poder i poder del bo? Si ens mi-

rem les coses així, ¿algú pot estar segur que el general Puigserver té més poder que Juan Luis Cebrián?

La funcionarització de l'intel·lectual

Per quedar-nos únicament amb els contemporanis, ¿podem dir que grups socials poderosos no fan cas de Jorge Semprún, il·lustre escriptor i guionista i actualment ministre de Cultura? ¿I d'Antonio Gala, dramaturg, ànima i portaveu de la campanya contra l'OTAN? ¿I de Rafael Alberti, comunista i escriptor, o de Carmen Llorca, conservadora i escriptora? Per no parlar de l'actualitat més rabiosa, Carmen Posadas és el punt de referència del comportament social de la gent més fina i important. Aquests escriptors, i molts d'altres, sí que creen opinió, tenen poder, influència i influències, i molta gent els fa cas.

També l'àmbit català té exemples semblants. A casa nostra el cas de Joan Fuster, per exemple. Ben poca gent ha tingut durant tants anys tanta influència ací. Avui tenim Carlos Barral de senador, protagonista d'un suplicatori de processament per no sé quina cosa que havia escrit en un dels seus llibres de memòries. Rubert de Ventós, diputat del PSC a Madrid. O

Vázquez Montalbán, tan crític però que publica i parla on vol, a la COPE o a *El País*, i el que hi diu va a missa. O Xavier Bru de Sala, poeta líric, flamant director general de Cultura amb més competències que mai. I Villatoro, i molta més gent (escriptors, intel·lectuals) que no tenen càrrec públic però treballen i col·laboren amb administracions diferents.

Aquest és segurament el problema, i no tant el fet que la societat espanyola «no hi vulgui ni científics ni savis ni presti a penes cap atenció, vol dir només que no vol saber res de reflectir-se en cap mena de pensament». El problema està en la funcionarització del savi, de l'escriptor, de l'intel·lectual i del científic, no tant que tot aquest grup siga o no més o menys poderós. El que no hi ha a l'estat i molt menys als PPCC pràcticament és la dissidència intel·lectual, en el sentit més noble del terme. Però ací la responsabilitat és de les dues parts, la del poder polític que compra i la del poder intel·lectual que es deixa comprar per a accedir a qualsevol de les corts de l'estat espanyol. El que és segur és que l'intent (reeixit per ara) de l'estat per a fagocitar el poder intel·lectual no podrà dur, a la llarga, res de bo, ni per a uns ni per a altres. □